

Fra karismatiker til lutheraner

Av Jan Bygstad

Artikkel i 'Budskabet' (DK) våren 2006.

Ungdomstiden er ofte en tid med søken og leting, enten en er en kristen eller ikke. Den rotløshet som kjennetegner den moderne kultur, fører gjerne til at en særlig i ungdomsårene prøver å finne noe som kan gi livet meningsinnhold. Denne søken er ofte paret med at alt som smaker av "tradisjonelle" svar eller løsninger er uaktuelt. Det "etablerte" har ingen kraft til å gripe eller fascinere, det har en duft av kjedsomhet og utilstrekkelighet hengende ved seg. Av denne grunn ser en gjerne at bevegelser som fungerer som alternative til det bestående, har en sterk tiltrekningskraft, desto mer når de kan gi en opplevelse av noe *autentisk*, noe *levende* og *genuint*.

Slik er det ofte på kristentroens område også. Mange unge har en dyp trang etter fornyelse i deres kristenliv, en trang som går sammen med et sterkt behov for å kunne leve et *helt*, et helhjertet kristenliv. Derfor ønsker en gjerne å engasjere seg sterkt og brennende i troens liv, noe som kommer til uttrykk i en dyp trang til full og hel hengivelse.

For min egen del hadde jeg det nettopp slik i de avgjørende ungdomsårene. Nettopp i denne perioden møtte jeg to bevegelser i begynnelsen av 70-årene, som ga anledning til å utløp for denne trang. Den første var "Jesus-bevegelsen" som kom til Norge i 1971. På det tidspunkt gikk jeg på en kristen folkehøgskole, og vi var blant de første i Norden som møtte "the Jesus people" som kom fra California. Det som grep oss, var den veldige trosbegeistring som disse la for dagen. Og det vi fikk fornemmelsen av, var at her møtte vi urkristendommen i gjenoppstått skikkelse: Dette var den egentlige og opprinnelige kristendom. Og vi ble dypt grepet. Vi kastet oss inn i det, og ble skyllet med av denne bølge av begeistring, med en følelse av at *her*, her er den egentlige og sanne kristendom som kirke og tradisjoner og establishment overhodet ikke var i nærheten av. Vi ble dratt inn i et fellesskapsliv der det var et intenst og inderlig bønneliv og bibelstudium, ikke minst med tanke på det som var det egentlige sikte: Evangelisering. Vi skulle vinne verden, vi skulle vinne de unge som var kommet bort fra Gud. Og det hastet meget: For Jesus kom snart igjen! Denne veldige begeistring var just paret med den sterke forventning om Jesu snarlige komme, noe som var med å gi radikalitet og avgjorthet i engasjementet: Hele livet måtte vies til Jesus, for at ikke så mange skulle gå fortapt.

Sammen med Jesusbevegelsen møtte jeg også et annet strømdrag som kom til Norge omtrent på denne tid, den karismatiske bevegelse. Den skikkelse jeg møtte denne i, var gjennom "Full Gospel Businessmen Fellowship International" (FGBFI). Denne kom til Bergen et par år før Jesusbevegelsen, og jeg møtte den allerede da, og ble da "åndsdøpt". Da jeg så senere møtte Jesusbevegelsen, smeltet disse to strømdrag sammen, fordi Jesusbevegelsen også var bevisst karismatisk i sitt liv og uttrykk. Poenget med det hele

var at det vanlige, "platte" kristenliv ikke var tilstrekkelig: Vi trengte *mer* kraft, *mer* innvielse til en helhjertet tjeneste for Gud, en tjeneste for å nå alle de som ikke kjente evangeliet. Navnet på den karismatiske bevegelsen som vi møtte, var også programmatisk: "*Full Gospel ...*" Underforstått sier en med dette at de tradisjonelle kirkesamfunn og organisasjoner ikke hadde oppdaget det fulle og hele evangelium. Derfor var også et viktig slagord i disse sammenhengene "Gud har mer å gi". Der er mer kraft, et dypere liv, en rikere kristendom og en større åndsfylde å få del i. Og disse bevegelsene tilbød nettopp dette. De hadde en selvforståelse (og dette har den karismatiske bevegelse fortsatt, f.eks. OASE) som innebar at en kom med *fornyelsen* til Guds folk i alle leire. Og stiller en seg kritisk til karismatikken, vil en ikke sjelden få høre at en "står fornyelsen imot", og derfor står imot Guds Ånd.

Undertegnede gikk inn i dette med helt hjerte og stor begeistring. Vi var en gruppe venner som reiste omkring og evangeliserte, og vi eide et ønske om virkelig å leve *for* Jesus, bli brukt *av* Jesus, få *gjøre noe* for Jesus.

Men så gikk det for meg som for så mange som prøver å leve et slikt liv: Jeg brente lyset i begge ender. Og til slutt var det ingenting igjen. Selv stod jeg tilbake som "utbrent" (- i dag ville en vel bruke dette uttrykket -), og det var svært lite tilbake av all min fine kristendom. De resultater som der tilsynelatende hadde vært av alt arbeidet, rant ut i sanden. Kraften jeg ba til Gud om å få, kom ikke. Gleden og begeistringen som hadde vært så sterk, ble borte. I stedet ble en stående igjen med en stor tomhet og utmattelse.

Hadde jeg ikke i denne mørke tiden fått møte et virkelig evangelium, tviler jeg på om jeg i dag hadde vært en kristen. Hjelpen kom i skikkelse av en gammel misjonær, Nils Skjælaaen, som etter to perioder i Sør-Amerika var vendt hjem til Norge, og nå virket som omreisende forkynner her. Skal jeg samle budskapet han møtte meg med under våre første samvær i en kort sum, gikk det ut på følgende: "Gud har ikke bruk for all din tjeneste. Gud trenger overhodet ikke din innsats. Skriften sier: Om du tier, skal steinene tale. Du kan bare holde opp". Dette kan jo synes som var det en knusende dom over livet mitt: Gud har ikke bruk for deg! Men for meg ble disse ordene et veldig evangelium: Jeg skulle få lov til å slippe. Slippe å løpe, slippe å streve. Slippe å arbeide i den tro at Gud og hans rike var avhengig av meg og min innsats. Jeg gikk derfra som et fritt menneske.

Dette ble begynnelsen på et vennskap som varte frem til han døde i 1990. Gjennom stadige samvær og samtaler lukket Skjælaaen opp evangeliet, et evangelium som hadde det som sitt store hovedinnhold: Ikke hva jeg kan gjøre for Gud, men hva Han har gjort for meg i Kristus. Han anvendte Guds Ords sverd slik at det jeg innbilte meg å ha av kristendom, ble jeg nådeløst avkledd. Men underlig nok: Denne avkledding ble dog opplevd som nåde, som befrielse, som lettelse: Tenk, jeg skulle slippe å leve et kristenliv som gjorde Gud avhengig av min innsats og prestasjoner. Skjælaaen kunne si det slik: "Kristendom består ikke i å yte, men å nyte", - nyte Kristi nåde. En spissformulering - javel - men den bærer i seg en dyp sannhet om hva troen innebærer. For det som det dypest sett handler om her, er *selvevangeliet*.

Og dermed er vi kommet til andre hoveddel av dette lille vitnesbyrd:

Vurdering

Et omkved som stadig har gått igjen i den karismatiske bevegelse, er satsen "Gud har mer å gi".

Slik vi lever som vanlige kristne, har vi ifølge den karismatiske virkelighetsbeskrivelse langt fra opplevd alt det Gud har å gi. Det som kjennetegner den karismatiske bevegelse, er at den kommer med større fylde av åndelig liv, ja, en virkelig fornyelse i ånd og kraft. Og enhver sann kristen vet at er det noe vi behøver, så er det fornyelse. Inn i dette komme så tilbudet: "Du har enda ikke smakt all Guds velsignelse. Får du bare del i Åndens dåp, får du bare del i Åndens rikdom, da skal du få seier over synden. Da skal du få kraft til å leve et fullt kristenliv". Da skal det bli "sving på sakene".

Er det sant at Gud har mer å gi? La oss høre hva Skriften sier:

"Ettersom hans guddommelige makt har gitt oss alt som tjener til liv og gudsfrykt, ved kunnskapen om ham som har kalt oss ved sin egen herlighet og kraft, - - -" (2Pet 1:3).

Legg merke til hvordan apostelen uttrykker seg. "- *Har* gitt oss *alt* -". Han sier ikke: "Gud skal gi oss alt (en gang i fremtiden)". Ei heller sier han: "Vi skal få alt *dersom* vi bare *gjør* så og så eller *opplever* det og det - -". Tvert om sier han til *alle* Guds barn: "Hans guddommelige makt *har gitt* oss - -". Perfektum taler om noe som er et fullbyrdet faktum: Vi eier det allerede her og nå.

"Har gitt oss -", - hva da? Bare litt, bare noe? Nei, *alt*. Den som eier Jesus, eier alt! Eier all Guds gave, all Guds velsignelse, uten avkortning. "Alt!" sier apostelen.

Den samme sannhet finner vi i Efeserbrevet:

"Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som har velsignet oss med all åndelig velsignelse i himmelen i Kristus. For i ham har han utvalgt oss før verdens grunnvoll ble lagt, for at vi skulle være hellige og ulastelige for hans åsyn". (Ef 1:3-4).

"- *all* åndelig (el. Åndens) velsignelse", sier apostelen. Her kunne vi knytte an til Pauli ord i 2Kor 8:

"For dere kjenner vår Herre Jesu Kristi nåde, at han for deres skyld ble fattig da han var rik, for at dere ved hans fattigdom skulle bli rike". (2Kor 8:9)

Det å være et Guds barn er å være rik, usigelig rik. Det er å eie en rikdom som er så stor at vi knapt kan overskue den. Og vi eier den allerede her og nå, uavkortet.

Vårt problem i møte med denne rikdom er bare at vi *ser* så lite av den. Derfor ber apostelen også slik i Efeserbrevet:

- - At Herren må "gi deres (menighetens) hjerter opplyste øyne, så dere kan forstå hvilket håp han har kalt dere til, hvor rik på herlighet hans arv er blant de hellige - - -", (Ef 1:18).

Vårt "problem" som kristne er her at vi er to mennesker på én og samme tid: Vi er både gammelt og nytt menneske. Å være en kristen er å ha det gamle menneske - med alt hva det innebærer - nærværende hos seg, samtidig som jeg også er et nytt menneske, - i Jesus. Det som gjør at vi har så vanskelig for å se "hvilken arv" og "hvilken gave" vi har fått, er at det gamle menneske så sterkt springer oss i øynene. Vi ser så lite av seier over synd i kristenlivet. Men synden ser vi. Vi ser så lite av kraft i kristenlivet. Men maktesløsheten

føler vi på. Vi ser så lite av alt det vi drømmer om at det kristne liv skulle inneholde. Men føler så sterkt det gamle menneskes makt, skrøpeligheit og synd.

Hva er så hjelpen i en slik situasjon? Det som det dreier seg om, er at vi midt i fattigdom og skrøpeligheit må bli bevart i dette éne grunnleggende: Det er nettopp *for* fattige Jesus kom! Ikke for at jeg skulle bli rik i meg selv. Men for at jeg skulle ha hele min rikdom *i Ham*. Apostelen ber om at vi skal se *hva vi har i Ham*, til dette trengs det øyne som er opplatt av Gud, for det ser vi ikke av oss selv. *I ham, ikke i meg selv*, det er hemmeligheten.

Derfor lever en kristen i en stadig dobbeltheit, der han på den ene side alltid ser sin egen skrøpeligheit og fattigdom, samtidig som han nettopp på grunn av denne skrøpeligheit og fattigdom drives til Jesus på ny og på ny, og er hjelpeløst avhengig av Jesus. Å få Den Hellige Ånd er ikke noe som gjør slutt på min skrøpeligheit og fattigdom, men tvert imot noe som avslører hvor avhengig jeg er av Jesus, og som binder meg til ham.

Derfor sier den Herre Jesus også: "Salige er de fattige i Ånden". Dette er et ord vi karakteristisk nok hører det tales lite om i karismatisk sammenheng.

Med dette har vi også pekt på en annen viktig sak i Bibelen: *Budskapet om Den hellige Ånd hører sammen med evangeliet, ikke loven*. Åndens oppgave er ikke å få meg til å lykkes som en kristen, men å herliggjøre Jesus (Joh 16,14). Derfor lever jeg her i tiden under korset, og mitt liv er skjult med Kristus i Gud (Kol 3,3). Det å prøve å gjøre det nye menneske til en empirisk, synlig størrelse, der en så å si kan dokumentere gjennom Åndens kraftige manifestasjoner at Gud er virksomt nærværende, er det Luther kalte *herlighetsteologi*.

At budskapet om Den hellige Ånd hører sammen med evangeliet, kommer særlig til uttrykk i hva NT lærer om *hvordan* vi mottar Ånden:

Uforstandige galatere! Hvem har forhekset dere? Dere som har fått Jesus Kristus malt for øynene som korsfestet! Bare dette vil jeg få vite av dere: Var det ved lovgjerner dere fikk Ånden, eller var det ved å høre troen forkynt? (Gal 3,1f)

Vi får ikke Den hellige Ånd gjennom å arbeide på oss selv, streve med vårt eget hjerte, gjennom "en full overgivelse" eller lignende. Vi får ikke Ånden ved å *gjøre*, men ved å *høre*! Høre et bestemt budskap - Ordet om korset, evangeliet om hva Jesus har fullbragt til vår frelse. Når en kristen derfor kjenner på sin fattigdom og skrøpeligheit, og ber Gud om Åndens lys og kraft, skal han gjøre seg flid med å lytte til evangeliet, lese og syngje om Jesus og hva vi har i Ham. For - som Luther sier - "Gud sender ikke Ånden gjennom løse luften", men gjennom det ytre, lydelige ord *i evangeliet*.

Med dette rører vi ved noe av det i den karismatiske forkynnelse som skaper aller mest nød: En får tilbud om noe som skal gi kraft til utholdenheit i allehånde kristne aktiviteter. Det er ofte et sterkt lovisk drag over den karismatiske aktivisme. En skal få hjelp til å nå så langt som kristen at en ikke lenger er en hjelpeløs synder. Men forutsetningen for å lære evangeliet å kjenne, er at han som er Herre ved sin lov virker at jeg lærer meg selv å kjenne (Rom 3,19f). Derfor er dette en grunnleggende erfaring: Å få til å leve som en kristen er "over ævne". På denne bakgrunn forstår vi hvorfor misjonær Skjælaaen ved en annen anledning, da han ble stilt overfor slagordet "Gud har mer å gi", svarte: "Det er ikke sant. Det som er sant er at Gud har mer å ta!"

Da begynner en å forstå at det ikke bare er det å *bli* en kristen, som må skje av nåde. Men også det å *levesom* en kristen, må være av nåde. Hvis jeg ikke er like avhengig av Kristi nåde og barmhjertighet igjennom *hele* mitt kristne liv, da er jeg blitt for sterk og for stor.

Da er jeg blitt en selvrettferdig fariseer. For å leve som kristen, er å være avhengig av Jesus, avhengig av at det er *sant* at Jesus er synderes venn, og at jeg ikke ha *noe annet* å leve på. Misjonær Skjælaaen sa også: ”Dersom jeg slutter å være en synder, slutter Jesus å være en Frelser”.

Talen om at ”Gud har mer å gi” introduseres gjerne sammen med læren om "second blessing" i en eller annen form, - og da som vilkår for at en kan få del i Åndens gaver - nådegavene. Læren om second blessing skriver seg opprinnelig fra metodismens grunnlegger, John Wesley. Han sa gjentatte ganger at lutheranerne ”har rettferdiggjørelsens nåde, men ikke helliggjørelsens nåde”. Med det mente han at lutheranerne nok hadde forstått Det nye testaments lære om hvordan et menneske blir frelst. Men de hadde ikke forstått hemmeligheten med det kristne liv, hvordan en skulle leve et sant liv i Åndens helliggjørelse. Og denne hemmeligheten lå altså i ”the second blessing”: Det var nødvendig å ha en opplevelse av Åndens utgytelse og salvelse *i tillegg til* omvendelses- og gjenfødslesopplevelsen. Denne læren til Wesley ble ført videre i de amerikanske hellighetsvekkelsene på 1800-tallet, for så å få sin særegne form i Pinsevekkelsens lære om ”Åndens dåp”.

Da den karismatiske bevegelse brøt ut på 1960-tallet i USA, adopterte en Pinsebevegelsens lære om Åndens dåp, og prøvde å tilpasse den til teologien i andre kirkesamfunn. For den karismatiske bevegelse er i sitt vesen *økumenisk*. Den har stadig arbeidet for å rive ned de tradisjonelle grensene mellom kirkesamfunnene med tanke på å etablere en ny enhet mellom kristne, en enhet grunnet på felles erfaring av Ånden. Derfor finner en ofte en uttalt motvilje mot å arbeide med teologiske spørsmål innenfor karismatikken, dels fordi teologi oppfattes som noe teoretisk som har liten betydning i forhold til livet i Ånden, dels fordi teologisk arbeid er med å sette skiller mellom kristne, og dels fordi kritikk av karismatikken på teologiske premisser (dvs. på grunnlag av Guds ords sannhet) ansees som ensbetydende med å stå imot fornyelsen.

Noe av faren med talen om en opplevelse av ”Åndens fylde” som betingelse for åndelig fornyelse og et seirende kristenliv, er at dette fører med seg to hovedproblemer i kristenlivet: Spiritualisme og subjektivisme. Med spiritualisme mener vi enhver form for åndelig liv, åpenbaring og opplevelser som ikke har sin rot i nådens midler, dvs. i Ordet, dåpen og nattverden. Altfor ofte kan en høre - også på såkalt ”luthersk” mark om en Guds ”tiltale” eller ”åpenbaringer” eller ”profetiske budskap” som kommer umiddelbart som en Guds tale direkte i eget hjerte, og ikke springer ut av det ytre Guds ord. Dette leder på avveie og svarer til det Luther kalte ”svermeri”. Med subjektivisme mener vi at det åndelige livs fokus mer blir liggende på hva Gud gjør i meg, mine opplevelser, følelser og erfaringer, enn på hva Gud har gjort utenfor meg - i Kristus - og på at livets kilder ligger utenfor meg, i det ytre Ordet. Subjektivismen fører lett til det som har vært kalt for ”opplevelsestrelldom”, dvs. en søken etter nye opplevelser med Gud, og at en bygger sin tro på at det står rett til i gudsforholdet på at en stadig får slike opplevelser. Rosenius har i en av sine sanger satt ord på dette:

På nåden i *Guds* hjerte Som Jesus frem har bragt
Ved korsets død og smerte Som han for oss har smakt,
Jeg nå alene bygger Min tro og sjelefred
I alt han der meg trygger, Den onde til fortred.

På nåden i *mitt* hjerte En tid jeg støtte meg,
Men sart ved syndens smerte Min trygghet tapte seg.

Jeg var da vel fornøyet Når rørt jeg hjertet fant,
Men var jeg mindre bøyet, Min tro med ett forsvant.

Men Gud skje takk som sa meg Min feil så den jeg så,
Og bedre grunnvoll ga meg Å bo og bygge på:
På nåden i *Guds* hjerte Som Jesus frem har bragt
Ved korsets død og smerte Som han for oss har smakt.

Hemmeligheten i et evangelisk kristenliv er at troen hviler i noe *utenfor oss selv*: For det første i at jeg lever på noe som *en annen* har gjort, både utenfor meg og uavhengig av meg. Og for det andre at denne frelse blir min utelukkende i kraft av noe som kommer *utenfra* - ikke innenfra mitt eget hjerte - nemlig i et ord som lyder, budskapet om Jesus, vår stedfortreder og forsoner. Om alt mitt går i stykker, står frelsen og livet, håpet og trøsten dog fast i Kristus. Derfor handler alt sant kristenliv om å lære å se på Jesus og å regne med hva han er og har gjort, og så se helt bort fra meg selv.
